РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

22 декември 2010 година *

По дело C-208/09

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Verwaltungsgerichtshof (Австрия) с акт от 18 май 2009 г., постъпил в Съда на 10 юни 2009 г., в рамките на производство по дело

Ilonka Sayn-Wittgenstein

срещу

Landeshauptmann von Wien,

* Език на производството: немски.

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: г-н J.N. Cunha Rodrigues, председател на състав, г-н A. Rosas (докладчик), г-н U. Lõhmus, г-н A. Ó Caoimh и г-жа P. Lindh, съдии,

генерален адвокат: г-жа E. Sharpston,
секретар: г-н K. Malacek, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 17 юни 2010 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за г-жа Sayn-Wittgenstein, от адв. J. Rieck, Rechtsanwalt,

— за австрийското правителство, от г-жа C. Pesendorfer и г-жа E. Handl-Petz, в качеството на представители,

— за чешкото правителство, от г-н D. Hadroušek, в качеството на представител,

— за германското правителство, от г-н M. Lumma и г-н J. Möller, както и от г-жа J. Kemper, в качеството на представители,

— за италианското правителство, от г-жа G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от г-жа M. Russo, avvocato dello Stato,

— за литовското правителство, от г-жа R. Mackevičienė и г-жа V. Kazlauskaitė-Švenčionienė, в качеството на представители,

— за словашкото правителство, от г-жа B. Ricziová, в качеството на представител,

— за Европейската комисия, от г-жа D. Maidani и г-жа S. Grünheid, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 14 октомври 2010 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 21 ДФЕС.

2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-жа Sayn-Wittgenstein, пребиваваща в Германия австрийска гражданка, и Landeshauptmann von Wien (министър-председател на провинция Виена) във връзка с решението на последния вписаното в регистъра за гражданско състояние фамилно име Fürstin von

Sayn-Wittgenstein, придобито в Германия вследствие на осиновяване от германски гражданин, да бъде поправено на Sayn-Wittgenstein.

Правна уредба

Австрийското право

Законът за забрана на благороднические титли и привилегии и Правилникът за прилагането му

3 Законът за забрана на благороднические титли и привилегии, светските рицарски ордени и някои други титли и звания (Gesetz über die Aufhebung des Adels, der weltlichen Ritter- und Damenorden und gewisser Titel und Würden) от 3 април 1919 г. (StGBl. 211/1919) в приложимата към фактите по главното производство редакция (StGBl. 1/1920, наричан по-нататък „Закон за забрана на благороднические титли и привилегии“) е с конституционен ранг съгласно член 149, параграф 1 от Федералния конституционен закон (Bundes-Verfassungsgesetz).

4 Член 1 от Закона за забрана на благороднические титли и привилегии предвижда:

„За австрийските граждани се забраняват благороднические рангове и свързаните с тях почетни привилегии, както и титлите и званията, които се предоставят само за да се отличи носителят им и не са свързани с официална длъжност, професия, научни постижения или творчески способности, а също и свързаните с тях почетни привилегии“.

5 Член 4 от този закон предвижда:

„Министърът на вътрешните работи и образованието решава кои титли и звания се приемат за забранени по силата на член 1“.

6 Член 1 от Правилника за прилагане на Закона за забрана на благороднические титли и привилегии, издаден от Министерството на вътрешните работи и образованието и Министерството на правосъдието след съгласуване със съответните министерства (Vollzugsanweisung des Staatsamtes für Inneres und Unterricht und des Staatsamtes für Justiz, im Einvernehmen mit den beteiligten Staatsämtern, über die Aufhebung des Adels und gewisser Titel und Würden) на 18 април 1919 г. (StGBl. 237/1919), предвижда:

„Забраната на благороднические рангове и свързаните с тях почетни привилегии, както и титлите и званията, които се предоставят само с оглед на отличаване и не са свързани с официална длъжност, професия, научни постижения или творчески способности, а също и свързаните с тях почетни привилегии, се прилага спрямо всички австрийски граждани, независимо къде са придобити съответните привилегии“.

7 Член 2 от Правилника за прилагане гласи:

„С член 1 от [Закона за забрана на благороднические титли и привилегии] се премахва:

1. правото в името да се включва частицата „von“;

[…]

4. правото да се носят благороднически титли като рицар („Ritter“), барон („Freiherr“), граф („Graf“), княз („Fürst“), херцог („Herzog“) или други съответни австрийски или чуждестранни обозначения за благороднически ранг; […]

[…]“

8 В член 5 от Правилника за прилагане се предвиждат различни наказания за нарушаване на забраната.

Норми на международното частно право

9 Член 9, параграф 1, първо изречение от Федералния закон за международното частно право (Bundesgesetz vom über das internationale Privatrecht) от 15 юни 1978 г. (BGBl. 304/1978), в приложимата към фактите по главното производство редакция (BGBl. I 58/2004), предвижда, че lex personalis на физическите лица е законът на държавата, на която са граждани.

10 Съгласно член 13, параграф 1 от този закон името на лицата се урежда съгласно lex personalis, независимо от основанието, на което е придобито.

11 Член 26 от посочения закон предвижда, че условията за осиновяване се уреждат съгласно lex personalis на всеки от осиновителите и на детето, докато последиците от осиновяването се уреждат — когато осиновителят е един — по lex personalis на осиновителя. Според становището на австрийското правителство и цитираните от него мнения от правната доктрина така уредените последици от осиновяването обхващат само семейните правоотношения и нямат значение за определянето на името на осиновеното дете, което се урежда съгласно нормата на член 13, параграф 1 от посочения закон за международното частно право.

Норми на гражданското право

12 Член 183, параграф 1 от австрийския Граждански кодекс (Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch) в приложимата към фактите по главното производство редакция (BGBl. 25/1995) предвижда:

„Когато осиновителят е един, осиновеното дете приема фамилното име на осиновителя, ако семейните му правоотношения с другия родител са прекратени съгласно член 182, параграф 2, второ изречение […]“.

Законът за гражданското състояние

13 Член 15, параграф 1 от Закона за гражданското състояние (Personenstandsgesetz, BGBl. 60/1983) изисква да се отстраняват установените грешки, допуснати при вписването на данните.

Германското право

Разпоредби относно забраната на благороднические титли и привилегии

14 Член 109 от Конституцията на германската империя (Verfassung des Deutschen Reichs), приета на 11 август 1919 г. във Ваймар, забранява по-специално всички привилегии въз основа на произход или съсловна принадлежност и предвижда, че занапред благороднические титли се разглеждат просто като част от фамилното име, както и че не могат да се предоставят нови титли.

15 Съгласно член 123, параграф 1 от Основния закон (Grundgesetz) тази разпоредба все още е в сила и има ранг на норма от обикновен федерален закон (Решения на Bundesverwaltungsgericht от 11 март 1966 г. и 11 декември 1996 г.).

Норми на международното частно право

16 Член 10, параграф 1 от Закона за въвеждане на Гражданския кодекс (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch, наричан по-нататък „EGBGB“) гласи:

„Името на лицето се определя съгласно закона на държавата, на която то е гражданин“.

17 Член 22, параграфи 1 и 2 от EGBGB предвижда, че осиновяването и последиците от него за семейните правоотношения между съответните лица се уреждат от закона на държавата, чийто гражданин е осиновителят.

18 Въпреки това в акта за преюдициално запитване се посочва и германското правителство потвърждава, че съгласно член 10, параграф 1 от EGBGB последиците от осиновяването по отношение на определянето на името се уреждат от правото на държавата, чийто гражданин е осиновеното дете. Германското международно частно право предвижда, че гражданството на лицето е критерият на привързване, по който се определя приложимият по отношение на фамилното име закон.

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

19 Жалбоподателката в главното производство е родена във Виена (Австрия) през 1944 г. и е австрийска гражданка.

20 С определение от 14 октомври 1991 г. на основание членове 1752 и 1767 от германския Граждански кодекс (Bürgerliches Gesetzbuch) Kreisgericht Worbis (Германия) допуска осиновяването на жалбоподателката в главното производство от германския гражданин Lothar Fürst von Sayn Wittgenstein. Установено е, че осиновяването няма последици по отношение на гражданството на жалбоподателката.

21 Към момента на осиновяването и до днес жалбоподателката в главното производство пребивава в Германия. Запитващата юрисдикция не посочва в какво качество тя пребивава там. В съдебното заседание обаче представителят на жалбоподателката в главното производство заявява, че тя работи в сектора на луксозните недвижими имоти основно в Германия, но и извън тази държава членка. По-конкретно при покупко-продажбата на замъци и имения тя използва името Ilonka Fürstin von Sayn-Wittgenstein.

22 С допълнително определение от 24 януари 1992 г. Kreisgericht Worbis уточнява, че вследствие на осиновяването жалбоподателката в главното производство ще носи като рождено име фамилното име на осиновителя си под формата Fürstin von Sayn-Wittgenstein.

23 Австрийските органи вписват това фамилно име в австрийския регистър за гражданско състояние.

24 От отговорите на въпросите, поставени от Съда с оглед на съдебното заседание, както и в хода на самото заседание, става ясно, че на жалбоподателката в главното производство е издадено свидетелство за правоуправление на моторно превозно средство на името Ilonka Fürstin von Sayn-Wittgenstein и със същото име тя е регистрирала дружество в Германия. Освен това австрийските консулски служби в Германия подновяват поне веднъж, през 2001 г., нейния австрийски паспорт и ѝ издават две удостоверения за гражданство, като всички документи са ѝ издадени на името Ilonka Fürstin von Sayn-Wittgenstein.

25 На 27 ноември 2003 г. Verfassungsgerichtshof (Конституционен съд) (Австрия) постановява решение по дело, фактите по което са сходни с фактите по случая на жалбоподателката в главното производство. Като обобщава действащото австрийско право, този съд приема, че Законът за забрана на благороднические титли и привилегии, който има конституционен ранг и с който в тази област се прилага принципът на равенство, не допуска австрийски гражданин да приеме фамилно име, включващо някогашна благородническа титла, при осиновяване от германски гражданин, който съгласно законоустановения ред носи тази благородническа титла като част от фамилното си име. Всъщност съгласно Закона за забрана на благороднические титли и привилегии австрийските граждани нямат право да носят благороднически титли, дори същите да са придобити в чужбина. Това решение потвърждава и предходната съдебна практика, съгласно която, за разлика от германското, австрийското право не позволява фамилните имена да се изменят по род.

26 След постановяване на това съдебно решение Landeshauptmann von Wien приема, че последвалият осиновяването акт за раждане на жалбоподателката в главното производство е съставен неправилно. С писмо от 5 април 2007 г., в което се позовава на съдебното решение, той я уведомява, че ще поправи фамилното име в акта за раждане на Sayn-Wittgenstein.

27 Въпреки възраженията на жалбоподателката в главното производство, която се позовава по-специално на изведеното от правото на Съюза право да пътува в държавите членки, без да е длъжна да променя името си, с решение от 24 август 2007 г. Landeshauptmann von Wien приема, че фамилното име на

жалбоподателката в главното производство трябва да се поправи в регистъра за гражданското състояние на Sayn-Wittgenstein.

28 Тъй като жалбата ѝ по административен ред е отхвърлена с решение от 31 март 2008 г., жалбоподателката в главното производство обжалва пред Verwaltungsgerichtshof.

29 Пред този съд жалбоподателката в главното производство се позовава най-вече на правото си на свободно движение и свободно предоставяне на услуги, гарантирани с Договорите.

30 Според жалбоподателката в главното производство отказът да се признаят последиците от осиновяването по отношение на приложимия за името закон възпрепятства свободното движение на лицата, тъй като тя трябва да носи различни фамилни имена в различни държави членки. Във връзка със съображенията за обществен ред тя смята, че държавите членки взаимно се задължават да ограничат прилагането им до случаите, в които това очевидно е необходимо, а в останалите случаи — да се отнасят с възможно най-голямо доверие, като признават решенията на другите държави членки. Прилагането на съображения за обществен ред предполагало и наличието на тясна връзка, която не можело да се установи само въз основа на гражданството.

31 Освен това жалбоподателката в главното производство изтъква, че промяната на фамилното име Fürstin von Sayn-Wittgenstein, което тя носи без прекъсване от петнадесет години, накърнява правото на зачитане на личния живот, гарантирано в член 8 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. Действително накърняването на това право се допускало от закон, в случая от австрийския Закон за гражданското състояние, но ставало въпрос за право, което било придобито

добросъвестно и по законоустановения ред, и не можело да се накърнява, без това наистина да е необходимо.

32 Landeshauptmann von Wien иска от Verwaltungsgerichtshof да отхвърли жалбата. Той поддържа по-специално, че в конкретния случай не било налице обстоятелство, което да води до нарушение на предвиденото в член 21 ДФЕС право на свободно движение и до сериозни неудобства за жалбоподателката в главното производство като описаните в Решение от 14 октомври 2008 г. по дело Grunkin и Paul (C-353/06, Сборник, стр. I-7639). Всъщност от нея не се изисквало да използва различни имена, а само да отстрани титлата „Fürstin von" от фамилното име Sayn-Wittgenstein, което оставало непроменено. Макар поправката в регистъра за гражданско състояние да води до неудобства за жалбоподателката в главното производство в професионален и личен план, на тях не трябвало да се отдава такова значение, че да обосноват несъблюдаването на Закона за забрана на благороднические титли и привилегии, който е с конституционен ранг, прилага принципа на равенство в тази област и е неразривно свързан със създаването на Република Австрия. В противен случай би се стигнало до тежко нарушение на основните принципи, на които се основава австрийският правен ред.

33 На последно място Landeshauptmann von Wien твърди, че съгласно германските стълкновителни норми името на лицето се определя съгласно закона на държавата, на която то е гражданин. Прилагайки правилно закона, Kreisgericht Worbis следвало да стигне до извода, че името на жалбоподателката в главното производство трябвало да се определи съгласно австрийското право. След като австрийското право не допускало формата Fürstin von Sayn-Wittgenstein, вписването на такова име било неправилно и от гледна точка на германското право.

34 Verwaltungsgerichtshof приема, че по принцип жалбоподателката в главното производство, която е австрийска гражданка и пребивава в Германия, може да се позовава на член 21 ДФЕС. Като отбелязва, че Съдът не е трябвало да се произнася по свързани с обществения ред въпроси, когато в Решение по дело Grunkin и Paul, посочено по-горе, е уточнил, че пречка за свободното движение би могла да бъде оправдана само ако се основава на обективни съображения и

е пропорционална на следваната легитимна цел, Verwaltungsgerichtshof иска да установи дали в конкретния случай ограничението на свободата на движение, което може да произтече от промяната на фамилното име на жалбоподателката в главното производство, все пак би могло да бъде оправдано с оглед на забраната — която е с ранг на конституционна норма — за носене на благороднически титли, доколкото съгласно тази норма на австрийските граждани се забранява да носят такива титли, дори и последните при определени условия да са допустими съгласно германското право.

35 При тези условия Verwaltungsgerichtshof решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Допуска ли член [21 ДФЕС] правна уредба, съгласно която компетентните органи на държава членка отказват да признаят определеното в друга държава членка фамилно име на (пълнолетно) осиновено лице, тъй като това име включва благородническа титла, която е недопустима (включително съгласно конституционното право) в първата държава членка?“.

По въпроса

36 С въпроса си запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали член 21 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че допуска при обстоятелства като тези в главното производство органите на държава членка да откажат да признаят всички части на фамилното име на гражданин на тази държава членка,

определено в друга държава членка, в която въпросният гражданин пребивава, при осиновяването му като пълнолетно лице от гражданин на втората държава членка, тъй като фамилното име включва благородническа титла, която е недопустима в първата държава членка съгласно конституционното ѝ право.

Предварителни бележки по приложимите разпоредби от правото на Съюза

37 В самото начало следва да се заключи, че положението на жалбоподателката в главното производство попада в материалния обхват на правото на Съюза.

38 Въпреки че съгласно действащото право на Съюза нормите, уреждащи фамилното име на лицата и носенето на благороднически титли, са от компетентността на държавите членки, последните все пак трябва да спазват правото на Съюза при упражняване на тази компетентност (вж. в този смисъл Решение по дело Grunkin и Paul, посочено по-горе, точка 16).

39 Безспорно е, че жалбоподателката в главното производство е гражданин на държава членка и в качеството си на гражданин на Съюза е упражнила правото си на свободно движение и пребиваване в друга държава членка. Ето защо тя има право да се позовава на свободите, признати с член 21 ДФЕС на всички граждани на Съюза.

40 Освен това в съдебното заседание бе посочено, че жалбоподателката в главното производство предоставя по занятие услуги в Германия на получатели в една или няколко държави членки. Ето защо по принцип тя има право да се позовава и на свободите, признати в член 56 ДФЕС.

41 Безспорно е, че в конкретния случай въпросът на запитващата юрисдикция до Съда се отнася до тълкуването на член 21 ДФЕС във връзка с Решение по дело Grunkin и Paul, посочено по-горе, и до отказа на държава членка да признае получено в друга държава членка фамилно име, независимо от това дали съответното лице осъществява икономическа дейност. В това отношение следва да се отбележи, че запитващата юрисдикция не смята за необходимо да посочи в какво качество жалбоподателката в главното производство пребивава в Германия. С въпроса си тя иска по същество да установи дали поради конституционни съображения държава членка може да откаже да признае всички части от име, получено от неин гражданин в друга държава членка, а не дали отказът да се признае име, придобито по законоустановения ред в друга държава членка, представлява пречка за гарантираното в член 56 ДФЕС свободно предоставяне на услуги.

42 Ето защо отказът на органите на държава членка да признаят всички части от фамилно име на гражданин на тази държава членка, получено след като същият е осиновен в друга държава членка, в която пребивава, следва да се разгледа с оглед на член 21 ДФЕС.

По наличието на ограничение на свободата на движение и на пребиваване на гражданите на Съюза

Становища, представени пред Съда

43 Жалбоподателката в главното производство твърди, че в издадените в Австрия документи за самоличност името ѝ ще бъде изписано по различен начин от името, което тя ще носи в Германия, поради отказа, в приложение на австрийските разпоредби за забрана на благороднические титли, да се признаят съдържащи

такива титли части от името ѝ, придобито по законоустановения ред в Германия на основание съдебен акт, който не подлежи на обжалване и следователно поражда задължително правно действие в германския правен ред. От Решение по дело Grunkin и Paul, посочено по-горе, следвало обаче, че отказът на държава членка да признае придобито в друга държава членка име и неудобството, произтичащо от носенето на различни имена в двете държави членки, накърняват предвиденото в член 21, параграф 1 ДФЕС право на гражданите на Съюза да се движат свободно.

44 За сметка на това според представилите становища пред Съда правителства не е налице пречка за свободата на движение на жалбоподателката в главното производство.

45 Според австрийското и германското правителство, от една страна, случаят по главното производство е различен от случая, при който лице, упражнило правото си да се движи и пребивава свободно на територията на друга държава членка, е принудено в държавата членка, на която е гражданин, да носи различно име от определеното и регистрираното в държавата членка по месторождение и местопребиваване, което се квалифицира като пречка в Решение по дело Grunkin и Paul, посочено по-горе. След като жалбоподателката в главното производство е австрийска гражданка, родена в Австрия, тя може да удостовери самоличността си само като представи издадени от австрийските органи документи. Доколкото в германския регистър за гражданско състояние не били вписани данни за жалбоподателката в главното производство, нямало как фамилното ѝ име да бъде вписано по различен начин в регистрите в Германия и Австрия.

46 От друга страна, обстоятелството, че националните разпоредби на държава членка относно образуването на имената не допускат фамилното име да включва благородническа титла, не създавало неудобства за гражданите на държава членка при упражняването на правото им на свободно движение. В конкретния случай не били налице неудобствата, изтъкнати по дело Grunkin и Paul. По-специално поправката на вписаното в австрийския регистър за гражданско

състояние име не пораждала конкретна опасност от съмнение относно самоличността на жалбоподателката в главното производство.

47 Според австрийското правителство, макар съгласно австрийското право благородническата титла „Fürst“ и частицата „von“ да са премахнати, били запазени основните определящи фамилното име части. Всъщност според това правителство, ако във всекидневния живот в Германия жалбоподателката в главното производство използва името Fürstin von Sayn-Wittgenstein и представя документи за самоличност с името Sayn-Wittgenstein, германските органи все пак ще могат да установят без съмнение самоличността ѝ, още повече че между Германия и Австрия не съществува езикова бариера.

48 Чешкото правителство смята, че основанията на законодателство като разглежданото в главното производство отказ на държава членка да признае част от име, което е допустимо в друга държава членка, не представлява нарушение на член 21 ДФЕС. Всъщност функциите на титлите и на фамилните имена съществено се различавали. Докато с името се установявала самоличността на носителя му, с титлата на лицето се признавал определен социален статус. Решението за признаване на определен социален статус на дадено лице попадало обаче в обхвата на изключителната компетентност на държавата членка.

49 Според италианското правителство в случая по главното производство не е налице нито едно от неудобствата, изтъкнати в Решение по дело Grunkin и Paul, посочено по-горе, като потенциални неблагоприятни последици от разликата във фамилните имена, придобити от едно и също лице в различни държави членки. Не ставало въпрос за разлика във фамилните имена, а по-скоро за наличието или липсата на благородническа титла като допълнение към фамилното име. Тази титла указвала определен социален статус и се отличавала от фамилното име, чрез което единствено било възможно да се установи самоличността на лицето. Нямало основание за съмнение относно самоличността на лицето

или истинността на данните, съдържащи се в отнасящите се до него документи, независимо дали в тях се посочва тази благородническа титла.

50 Словашкото правителство отбелязва, че съгласно нормите на австрийското и германското международно частно право имената на лицата се определят съгласно закона на държавата, на която са граждани. Видно от международните конвенции, по които Федерална република Германия е договаряща страна, личното и фамилното име по принцип се определят съгласно закона на държавата, на която лицето е гражданин, и договарящата държава трябва да се противопостави на промяната на фамилните имена на гражданите на друга договаряща държава, ако те не са и нейни граждани.

51 Европейската комисия смята, че по правило член 21 ДФЕС не допуска отказ да се признаят съставни части на име, придобито по законоустановения ред в държава членка, на която лицето не е гражданин. Обстоятелството, че на гражданин на Съюза, който е упражнил правото си на свободно движение, не се разрешава в държавата членка по произход да носи фамилното име, придобито по законоустановения ред в друга държава членка вследствие на осиновяване, по принцип било несъвместимо с основния статут на гражданите на държавите членки, а именно статутът им на граждани на Съюза. Не било изключено обаче ограничението на свободното движение на лицата в случай като разглеждания в главното производство да бъде обосновано от особени съображения.

Отговор на Съда

52 В самото начало следва да се отбележи, че имената на лицата са част от тяхната самоличност и личен живот, чиято защита е предвидена в член 7 от Хартата на основните права на Европейския съюз, както и в член 8 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи. Макар в член 8 от

тази конвенция да не се споменават изрично имената, името несъмнено е част от личния и семейния живот на хората, тъй като е начин за личностно самоопределяне и указва връзката с дадено семейство (вж. по-специално ЕСПЧ, Решение по дело Burghartz с/у Швейцария от 22 февруари 1994 г., серия A № 280-B, стр. 28, § 24 и Решение по дело Stjerna с/у Финландия от 25 ноември 1994 г., серия A № 299-B, стр. 60, § 37).

53 Национална правна уредба, с която някои граждани на съответната държава се поставят в по-неблагоприятно положение единствено поради обстоятелството че са упражнили правото си на свободно движение и пребиваване в друга държава членка, представлява ограничение на свободите, признати на всеки гражданин на Съюза с член 21, параграф 1 ДФЕС (вж. по-специално Решение по дело Grunkin и Paul, посочено по-горе, точка 21, Решение от 4 декември 2008 г. по дело Zablocka-Weyhermüller, C-221/07, Сборник, стр. I-9029, точка 35, както и Решение от 23 април 2009 г. по дело Rüffler, C-544/07, Сборник, стр. I-3389, точка 73).

54 Видно от практиката на Съда, обстоятелството, че лице, което е упражнило правото си на свободно движение и пребиваване на територията на друга държава членка, е принудено в държавата членка, на която е гражданин, да носи различно име от определеното и регистрираното в държавата членка по месторождение и местопребиваване, може да ограничи упражняването на уреденото с член 21 ДФЕС право на свободно движение и пребиваване на територията на държавите членки (Решение по дело Grunkin и Paul, посочено по-горе, точки 21 и 22).

55 В Решение от 2 октомври 2003 г. по дело Garcia Avello (C-148/02, Recueil, стр. I-11613) се приема, че законодателство на държава членка, съгласно което дадено лице е принудено да носи различни фамилни имена в различни държави членки, е несъвместимо с членове 12 ЕО и 17 ЕО. В този контекст по отношение на децата, които са граждани на две държави членки, Съдът е установил, че разликата във фамилните имена може да породи сериозни неудобства за заинтересованите лица както от професионален, така и от личен характер, произтичащи по-конкретно от затруднения при ползването в държавата членка, на която са граждани, на права по силата на дипломи или документи, издадени на името,

признато в друга държава членка, на която също са граждани. Заинтересованото лице може също така да срещне затруднения, произтичащи от издаването на удостоверения, сертификати и дипломи, от които ясно личи разликата във фамилните имена. Това положение може да породи съмнения относно самоличността на лицето, автентичността на представените документи или истинността на тяхното съдържание (вж. в този смисъл Решение по дело Garcia Avello, посочено по-горе, точка 36).

56 В точка 24 от Решение по дело Grunkin и Paul, посочено по-горе, Съдът е постановил, че подобни сериозни неудобства могат да възникнат и когато детето е гражданин само на една държава членка, но тази държава по произход отказва да признае фамилното име, което детето е получило в държавата по месторождение и местопребиваване.

57 Австрийското и германското правителство поддържат, че случаят по главното производство се отличава от този по дело Grunkin и Paul, доколкото последното се отнася до отказа на една държава членка да признае определено име във формата, с която е регистрирано от службите по гражданското състояние в друга държава членка, които са действали законосъобразно в пределите на своята компетентност. В основата на спора по това дело било обстоятелството, че що се отнася до определянето на името, в държавата по месторождение и местопребиваване критерий на привързване е мястото на пребиваване, докато в държавата, на която заинтересованото лице е гражданин, критерий на привързване е гражданството. За сметка на това според австрийското и германското правителство австрийското право е приложимото в главното производство материално право както съгласно германските, така и съгласно австрийските стълкновителни норми.

58 Следователно според тези правителства Kreisgericht Worbis не е компетентен нито според германското, нито според австрийското право да определи фамилното име на жалбоподателката в главното производство по начина, по който го е направил, тъй като определеното от този съд фамилно име е недопустимо по австрийското право поради две причини, а именно включването на някогашна благородническа титла заедно с частицата „von“ и използването на форма за

женски род. За разлика от Решение по дело Grunkin и Paul, посочено по-горе, отделните национални органи не били вписали различни фамилни имена в регистъра за гражданско състояние. Ето защо поправените данни в Австрия не се отнасяли до законосъобразно предоставено в друга държава членка фамилно име, а до погрешно определено име, най-напред от Kreisgericht Worbis и след това от австрийските длъжностни лица по гражданското състояние.

59 Освен това някои правителства, представили становища пред Съда, поддържат, че жалбоподателката в главното производство няма да претърпи неудобства в резултат от поправката на фамилното ѝ име в австрийския регистър за гражданско състояние. От една страна, от нея нямало да се изисква да използва различни фамилни имена в различни държави членки, тъй като при всички случаи занапред щели да бъдат достоверни единствено поправените данни за името в посочения регистър. От друга страна, съществената, определящата част от фамилното ѝ име, а именно Sayn-Wittgenstein, щяла да остане, така че нямало да има неяснота за самоличността ѝ, а щяло да бъде премахнато само неопределящото допълнение „Fürstin von“.

60 В това отношение следва най-напред да се заключи, че съгласно данните по преписката името на жалбоподателката в главното производство е вписано само в един регистър за гражданско състояние, а именно в австрийския регистър, и само австрийските власти могат да ѝ издават официални документи като паспорти или удостоверения за гражданство, така че промяната на данните за името ѝ в тази държава не следва да доведе до противоречие с данните в регистрите на друга държава членка или с официалните документи, издадени от друга държава членка.

61 На следващо място трябва да се отбележи, че множество всекидневни дейности както в обществената, така и в частната сфера, налагат да се удостоверява самоличността, а тя обикновено се удостоверява с паспорт. Тъй като жалбоподателката в главното производство има само австрийско гражданство, издаването на посочения документ е от компетентността единствено на австрийските органи.

62 В съдебното заседание бе отбелязано обаче, че в петнадесетгодишния период между първото вписване в Австрия на фамилното име на жалбоподателката в главното производство като Fürstin von Sayn-Wittgenstein и решението за неговото поправяне на Sayn-Wittgenstein австрийските консулски служби в Германия са издали на последната паспорт под името Fürstin von Sayn-Wittgenstein. Освен това, видно от съдържащите се в преписката данни, на жалбоподателката в главното производство е издадено свидетелство за правоуправление на моторно превозно средство в Германия и тя притежава дружество в тази държава, вписано в търговския регистър на името Ilonka Fürstin von Sayn-Wittgenstein.

63 Както отбелязва генералният адвокат в точка 44 от заключението си, вероятно германските органи са регистрирали жалбоподателката в главното производство като чужденец, пребиваващ в Германия, и тя има социалноосигурителна партида в тази държава за целите на здравното и пенсионното осигуряване. В допълнение към подобни официални данни, в които фигурира името ѝ, без съмнение за петнадесетте години между първото вписване на фамилното ѝ име като Fürstin von Sayn-Wittgenstein в Австрия и решението за поправянето му на Sayn-Wittgenstein жалбоподателката в главното производство е откривала банкови сметки и е сключвала в Германия договори, например застрахователни, които още са в сила. Така в продължение на доста време тя е живяла в една държава членка с определено име, което многократно формално е отразено в различни документи както в публичната, така и в частната сфера.

64 На последно място, що се отнася до довода, че поправката на името на жалбоподателката в главното производство не водела до проблеми при удостоверяване на самоличността, доколкото не се признавала само благородническата титла „Fürstin von“, следва да се вземе предвид обстоятелството, че съгласно германското право „Fürstin von“ не се приема за благородническа титла, а за съставна част от име, придобито по законоустановения ред в държавата по местопребиваване.

65 Следователно в Германия Fürstin von Sayn-Wittgenstein е едно-единствено фамилно име, състоящо се от няколко части. Както в Решение по дело Grunkin

и Paul, посочено по-горе, името Grunkin-Paul е различно от имената Grunkin и Paul, така и в спора по главното производство имената Fürstin von Sayn-Wittgenstein и Sayn-Wittgenstein не са идентични.

66 Използването на две различни имена за едно и също лице може да доведе до объркване и неудобства.

67 Поради това фактът, че жалбоподателката в главното производство е длъжна да промени всички документи, в които формално е отразено името Fürstin von Sayn-Wittgenstein както в публичната, така и в частната сфера, представлява „сериозно неудобство“ по смисъла на Решение по дело Grunkin и Paul, посочено по-горе, тъй като в официалните ѝ документи за самоличност сега е вписано различно име. Дори ако, веднъж извършена, промяната премахне бъдещите противоречия, възможно е жалбоподателката в главното производство да притежава и да бъде длъжна по-нататък да представи документи, издадени или съставени преди промяната, които ще удостоверят различно фамилно име от това в новите ѝ документи за самоличност.

68 Следователно съществува опасност всеки път, когато жалбоподателката в главното производство удостоверява самоличността си или фамилното си име в държавата по местопребиваване, а именно Германия, като представя паспорт с името Sayn-Wittgenstein, тя да трябва да разсейва подозренията за подаване на декларация с невярно съдържание, породени от разликата между поправеното име в австрийските ѝ документи за самоличност и името, което тя използва в ежедневието в продължение на петнадесет години, било е признато в Австрия до момента на разглежданата поправка и е посочено в издадените в Германия документи като свидетелството ѝ за правоуправление на моторно превозно средство.

69 Съдът вече е установил, че винаги когато използваното в конкретен случай име не съответства на посоченото в документа, представен от лицето, за да удостовери самоличността си, или когато името, посочено в два представени заедно документа, е различно, тази разлика във фамилното име може да породи

съмнения относно самоличността на лицето, както и относно автентичността на представените документи или истинността на съдържащите се в тях сведения (Решение по дело Grunkin и Paul, посочено по-горе, точка 28).

70 Макар да не става въпрос за толкова сериозни неудобства като тези, които могат да възникнат за детето, до което се отнася посоченото по-горе Решение по дело Grunkin и Paul, при обстоятелства като тези по главното производство конкретната опасност лицето да се окаже принудено поради разликата в имената да разсейва съмненията относно самоличността си може да възпрепятства упражняването на произтичащото от член 21 ДФЕС право.

71 Следователно отказът на органите на държава членка да признаят всички части от фамилното име на гражданин на тази държава, определено в друга държава членка, в която въпросният гражданин пребивава, и вписано преди петнадесет години в регистъра за гражданско състояние на първата държава членка, представлява ограничение на свободите, признати на всички граждани на Съюза с член 21 ДФЕС.

По обосноваността на ограничението на свободата на движение и пребиваване на гражданите на Съюза

Становища, представени пред Съда

72 Според жалбоподателката в главното производство прилагането на съображения за обществен ред предполага наличието на достатъчно тясна връзка със съответната държава членка. В нейния случай обаче такава връзка липсвала, тъй като от датата на осиновяването си тя пребивава в Германия.

73 Според австрийското, чешкото, италианското, литовското и словашкото правителство, ако Съдът приеме, че отказът да се признаят някои части от фамилно име на основание Закона за забрана на благородническите титли и привилегии представлява пречка за свободното движение на гражданите на Съюза, подобна пречка е обосновава от обективни съображения и е пропорционална на следваната легитимна цел.

74 По-специално австрийското правителство твърди, че с разглежданите в главното производство разпоредби се цели да се запази установеният в Република Австрия конституционен ред. Макар да не е израз на републиканския принцип на управление, който е водещ за Федералния конституционен закон, Законът за забрана на благородническите титли и привилегии представлявал основна стъпка към официално закрепено равенство на гражданите пред закона, като не се допуска австрийски гражданин да се отграничи чрез допълнителни части на името под формата на благороднически рангове, титли и звания, които служат единствено за да се отличи техният носител и не са свързани с неговата професия или образование.

75 Следователно според австрийското правителство евентуалните ограничения на свободите на движение, които биха могли да произтекат за австрийските граждани от прилагането на разглежданите в главното производство разпоредби, са обосновани от гледна точка на историята и основните ценности на Република Австрия. Освен това посочените разпоредби не ограничавали свободите на движение над необходимото за постигане на посочената по-горе цел.

76 Австрийското правителство твърди също така, че ако се признае фамилното име на жалбоподателката в главното производство, което съответства на фамилното име на осиновителя в женски род и е придобито в Германия с определение на Kreisgericht Worbis от 24 януари 1992 г., щял да се накърни общественият ред в Австрия. Признаването било несъвместимо с основните принципи на австрийския правен ред, по-специално с принципа на равенство, закрепен в член 7 от Федералния конституционен закон и приложен със Закона за забрана на благородническите титли и привилегии.

77 Чешкото правителство твърди, че макар съгласно практиката на Съда установените разлики в правните уредби на държавите членки относно имената на лицата да могат да доведат до нарушение на Договора за ФЕС, това не би трябвало да е така в две хипотези, а именно когато името съдържа благороднически титла, която съответното лице не може да носи в държавата членка, на която е гражданин, и когато част от името е в противоречие с обществения ред в друга държава членка.

78 Италианското и словашкото правителство смятат, че ако се установи ограничение на свободното движение на лицата, то отговаря на легитимна цел, а именно спазването на конституционна норма, която е израз на свързан с обществения ред принцип от основно значение за републиканското устройство. Недопустимостта да се впише фамилно име, ако не са премахнати съдържащите се в него благороднически титли, се основавала на обективни съображения и била пропорционална на посочената цел, тъй като представлявала единствената възможна мярка за осъществяването на тази цел.

79 Аналогично литовското правителство смята, че когато е необходимо да се защитят основни конституционни ценности на държавата, по-конкретно като езика на държавата, що се отнася до Република Литва, или основополагащи принципи на правния ред или на устройството на държавата, що се отнася до Република Австрия, съответната държава членка трябва сама да вземе най-подходящото решение относно фамилното име на дадено лице и в някои случаи да поправи придобитото в друга държава име.

80 Комисията отбелязва, че името Fürstin von Sayn-Wittgenstein е придобито по законоустановения ред в Германия, макар да е определено погрешно. В допълнение това име вече е признато от австрийските органи, макар отново вследствие на допусната грешка. В контекста на австрийската конституционна история Законът за забрана на благороднические титли и привилегии следвало да се вземе предвид като израз на националната идентичност. За да се прецени дали преследваните с този закон цели могат да обосноват ограничаването на свободното движение на лицата в случай като разглеждания в главното производство, би следвало да се претеглят, от една страна, конституционният интерес от премахване на частите от името на жалбоподателката в главното производство,

представляващи благороднически титли, и от друга страна, интересът от запазване на това име, което е било вписано в австрийския регистър за гражданско състояние в продължение на петнадесет години.

Отговор на Съда

81 Съгласно постоянната съдебна практика пречка за свободното движение на лицата би могла да бъде оправдана само ако се основава на обективни съображения и е пропорционална на следваната от националното право легитимна цел (вж. Решение от 18 юли 2006 г. по дело De Cuyper, C-406/04, Recueil, стр. I-6947, точка 40, Решение от 11 септември 2007 г. по дело Schwarz и Gootjes-Schwarz, C-76/05, Сборник, стр. I-6849, точка 94, Решение по дело Grunkin и Paul, посочено по-горе, точка 29, както и Решение по дело Rüffler, посочено по-горе, точка 74).

82 Според запитващата юрисдикция и правителствата, представили становища пред Съда, в рамките на главното производство като обосновка може да се изтъкне обективно съображение във връзка със Закона за забрана на благороднические титли и привилегии, който е с конституционен ранг и с който в тази област се прилага принципът на равенство, и във връзка с практиката на Verfassungsgerichtshof от 2003 г.

83 В това отношение следва да се отбележи, че в контекста на австрийската конституционна история Законът за забрана на благороднические титли и привилегии като част от националната идентичност може да бъде взет предвид при претеглянето на законните интереси и признато от правото на Съюза право на свободно движение на лицата.

84 Представената от австрийското правителство обосновка с оглед на австрийската конституционна история следва да се тълкува като позоваване на обществения ред.

85 Обективни съображения, свързани с обществения ред, могат да обосноват отказа на държава членка да признае фамилното име на свой гражданин, определено в друга държава членка (вж. в този смисъл Решение по дело Grunkin и Paul, посочено по-горе, точка 38).

86 Съдът многократно припомня, че понятието за обществен ред като основание за допускане на изключение от основните свободи трябва да се тълкува стриктно, така че обхватът му не може да бъде определян едностранно от държавите членки без контрол от страна на институциите на Европейския съюз (вж. Решение от 14 октомври 2004 г. по дело Omega, C-36/02, Recueil, стр. I-9609, точка 30 и Решение от 10 юли 2008 г. по дело Jipa, C-33/07, Сборник, стр. I-5157, точка 23). От това следва, че позоваване на обществения ред може да се прави само в случай на реална и достатъчно сериозна заплаха, засягаща основен обществен интерес (вж. Решение по дело Omega, посочено по-горе, точка 30 и цитираната съдебна практика).

87 Същевременно конкретните обстоятелства, обосноваващи прибягването до понятието за обществен ред, могат да се различават в отделните държави членки и в различните периоди от време. Ето защо в това отношение е необходимо на компетентните национални органи да се признае свобода на преценка в установените с Договора рамки (вж. Решение по дело Omega, посочено по-горе, точка 31 и цитираната съдебна практика).

88 В хода на главното производство австрийското правителство посочва, че със Закона за забрана на благороднические титли и привилегии се прилага по-общият принцип на равенство на австрийските граждани пред закона.

89 Безспорно правният ред на Съюза цели да гарантира спазването на принципа на равенство като общ принцип на правото. Този принцип е закрепен и в член 20 от Хартата на основните права. Ето защо няма съмнение, че целта за спазване на принципа на равенство е съвместима с правото на Съюза.

90 Мерки, с които се ограничава основна свобода, могат да се обосноват със съображения за обществен ред само ако са необходими за защита на интересите, които целят да гарантират, и ако тези цели не могат да бъдат постигнати с по-малко ограничителни мерки (вж. Решение по дело Omega, посочено по-горе, точка 36 и Решение по дело Jipa, посочено по-горе, точка 29).

91 В това отношение Съдът вече е уточнил, че не е задължително приетата от органите на държава членка ограничителна мярка да съответства на споделяна от всички държави членки концепция относно способите за закрила на съответното основно право или законен интерес и че, напротив, възможността приетите в тази област разпоредби да са необходими и пропорционални не е изключена само поради обстоятелството че дадена държава членка е избрала система за закрила, различна от приетата в друга държава членка (Решение по дело Omega, посочено по-горе, точки 37 и 38).

92 Следва също да се припомни, че съгласно член 4, параграф 2 ДЕС Съюзът зачита националната идентичност на държавите членки, която включва републиканската форма на държавно управление.

93 В конкретния случай следва да се отбележи, че не изглежда непропорционално държава членка да осигури постигането на целта за защита на принципа на равенство чрез забрана на придобиването, притежаването и използването от гражданите ѝ на благороднически титли или имена, които оставят убеждението, че съответното лице притежава такъв ранг. Отказвайки да признаят съдържащите благороднически титли части от име като това на жалбоподателката в главното производство, австрийските длъжностни лица по гражданското състояние явно не са надхвърлили необходимото за постигането на следваната от тях основна конституционна цел.

94 При тези обстоятелства отказът на органите на държава членка да признаят всички части от фамилното име на гражданин на тази държава, определено в друга държава членка, в която въпросният гражданин пребивава, при осиновяването му като пълнолетно лице от гражданин на втората държава членка, тъй като фамилното име включва благородническа титла, която е недопустима в първата държава членка съгласно конституционното ѝ право, не може да се приеме за мярка, с която необосновано се накърнява свободата на движение или пребиваване на гражданите на Съюза.

95 Ето защо на поставения въпрос следва да се отговори, че член 21 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че допуска при обстоятелства като тези по главното производство органите на държава членка да откажат да признаят всички части на фамилното име на гражданин на тази държава членка, определено в друга държава членка, в която въпросният гражданин пребивава, при осиновяването му като пълнолетно лице от гражданин на втората държава членка, когато фамилното име включва благородническа титла, която е недопустима в първата държава членка съгласно конституционното ѝ право, след като приетите от органите в този контекст мерки са обосновани по съображения за обществен ред, тоест са необходими за защита на интересите, които целят да гарантират, и са пропорционални на следваната легитимна цел.

По съдебните разноски

96 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Член 21 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че допуска при обстоятелства като тези по главното производство органите на държава членка да откажат да признаят всички части на фамилното име на гражданин на тази държава, определено в друга държава членка, в която въпросният гражданин пребивава, при осиновяването му като пълнолетно лице от гражданин на втората държава членка, когато фамилното име включва благородническа титла, която е недопустима в първата държава членка съгласно конституционното ѝ право, след като приетите от органите в този контекст мерки са обосновани по съображения за обществен ред, тоест са необходими за защита на интересите, които целят да гарантират, и са пропорционални на следваната легитимна цел.

Подписи